

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 28ης Ιουλίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Οδηγία 2003/87/ΕΚ — Πεδίο εφαρμογής *ratione temporis* — Χρονικό σημείο γενέσεως της υποχρέωσης εμπορίας δικαιωμάτων — Άρθρο 3 — Παράρτημα Ι — Έννοια “εγκατάσταση” — Δραστηριότητα καύσεως καυσίμων σε εγκαταστάσεις με συνολική ονομαστική θερμική κατανάλωση άνω των 20 MW»

Στην υπόθεση C-457/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το *Verwaltungsgericht Berlin* (διοικητικό πρωτοδικείο Βερολίνου, Γερμανία) με απόφαση της 12ης Μαρτίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Αυγούστου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

Vattenfall Europe Generation AG

κατά

Bundesrepublik Deutschland,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Α. Arabadjiev, πρόεδρο τμήματος, J.-C. Bonichot (εισηγητή) και S. Rodin, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Vattenfall Europe Generation AG, εκπροσωπούμενη από τον M. Ehrmann, Rechtsanwalt,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze και την K. Petersen,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον E. White και την K. Herrmann,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του παραρτήματος I της οδηγίας 2003/87/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας και την τροποποίηση της οδηγίας 96/61/EK του Συμβουλίου (ΕΕ 2003, L 275, σ. 32), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009 (ΕΕ 2009, L 140, σ. 63) (στο εξής: οδηγία 2003/87), καθώς και του άρθρου 19, παράγραφος 2, της αποφάσεως 2011/278/ΕΕ της Επιτροπής, της 27ης Απριλίου 2011, σχετικά με τον καθορισμό ενωσιακών μεταβατικών κανόνων για την εναρμονισμένη δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων εκπομπής κατ' εφαρμογή του άρθρου 10α της οδηγίας 2003/87 (ΕΕ 2011, L 130, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Vattenfall Europe Generation AG (στο εξής: Vattenfall) και της Bundesrepublik Deutschland (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας), με αντικείμενο τον καθορισμό του χρονικού σημείου από το οποίο μια εγκατάσταση παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας υπόκειται στην υποχρέωση δηλώσεως και παραδόσεως των δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου (στο εξής: δικαιώματα), την οποία προβλέπει η οδηγία 2003/87.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2003/87

- 3 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/87 ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις εκπομπές από τις δραστηριότητες που απαριθμούνται στο παράρτημα I και στα αέρια θερμοκηπίου που απαριθμούνται στο παράρτημα II.»
- 4 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

β) “εκπομπές”: η απελευθέρωση στην ατμόσφαιρα αερίων θερμοκηπίου από πηγές μιας εγκατάστασης [...].

[...]

ε) “εγκατάσταση”: σταθερή τεχνική μονάδα όπου διεξάγονται μία ή περισσότερες δραστηριότητες απαριθμούμενες στο παράρτημα I και οποιεσδήποτε άλλες δραστηριότητες άμεσα σχετιζόμενες με αυτές, οι οποίες συνδέονται, τεχνικώς, με τις διεξαγόμενες δραστηριότητες στο συγκεκριμένο τόπο και θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις στις εκπομπές και τη ρύπανση.

[...]

κ) Με τον όρο “καύση” νοείται κάθε οξείδωση καυσίμων, ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται η παραγόμενη από τη διαδικασία αυτήν θερμότητα ή ηλεκτρική ή μηχανική ενέργεια και οποιεσδήποτε άλλες άμεσα συνδεόμενες δραστηριότητες, περιλαμβανομένου του καθαρισμού απαερίων.

κα) Με τον όρο “παραγωγός ηλεκτρικού ρεύματος” νοείται μια εγκατάσταση η οποία, από την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2005, παράγει ηλεκτρικό ρεύμα για πώληση σε τρίτους και δεν έχει δραστηριότητα περιλαμβανόμενη στο παράρτημα I, με εξαίρεση την “καύση καυσίμων”.»

5 Το άρθρο 4 της οδηγίας 2003/87 ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε από την 1η Ιανουαρίου 2005 καμία εγκατάσταση να μην πραγματοποιεί οιαδήποτε δραστηριότητα περιλαμβανόμενη στο παράρτημα I που οδηγεί σε εκπομπές οριζόμενες σε σχέση με την εν λόγω δραστηριότητα εκτός εάν ο φορέας εκμετάλλευσης της εγκατάστασης είναι κάτοχος άδειας εκδοθείσας από αρμόδια αρχή σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 6, ή εάν η εγκατάσταση εξαιρείται από το κοινοτικό σύστημα σύμφωνα με το άρθρο 27. Αυτό ισχύει επίσης για τις εγκαταστάσεις που εντάχθηκαν βάσει του άρθρου 24.»

6 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2003/87 προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Η αρμόδια αρχή εκδίδει άδεια εκπομπών αερίων θερμοκηπίου με την οποία επιτρέπονται οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από ολόκληρη την εγκατάσταση ή τμήμα της, εφόσον κρίνει ότι ο φορέας εκμετάλλευσης είναι ικανός να παρακολουθεί τις εκπομπές και να υποβάλλει εκθέσεις γι' αυτές.

[...]

2. Οι άδειες εκπομπής αερίων θερμοκηπίου περιέχουν τα εξής:

α) το όνομα και τη διεύθυνση του φορέα εκμετάλλευσης·

β) περιγραφή των δραστηριοτήτων και των εκπομπών από την εγκατάσταση·

[...]

ε) υποχρέωση παράδοσης δικαιωμάτων, εκτός των δικαιωμάτων που έχουν εκχωρηθεί βάσει του κεφαλαίου II, ίσων με τις συνολικές εκπομπές της εγκατάστασης ανά ημερολογιακό έτος, όπως πιστοποιούνται σύμφωνα με το άρθρο 15, μέσα σε τέσσερις μήνες από τη λήξη του εν λόγω έτους.»

7 Το άρθρο 10α, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των παραγράφων 4 και 8, και παρά το άρθρο 10γ, δεν παρέχεται δωρεάν κατανομή σε παραγωγούς ηλεκτρικού ρεύματος, σε εγκαταστάσεις δέσμμευσης, σε αγωγούς μεταφοράς ή σε εγκαταστάσεις αποθήκευσης CO₂.»

8 Το άρθρο 12, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, το αργότερο στις 30 Απριλίου κάθε έτους, ο φορέας εκμετάλλευσης κάθε εγκατάστασης να παραδίδει αριθμό δικαιωμάτων, εκτός των δικαιωμάτων που έχουν εκχωρηθεί δυνάμει του κεφαλαίου II, που αντιστοιχεί στις συνολικές εκπομπές από την εν λόγω εγκατάσταση κατά τη διάρκεια του προηγούμενου ημερολογιακού έτους, όπως έχουν πιστοποιηθεί σύμφωνα με το άρθρο 15 και στη συνέχεια τα εν λόγω δικαιώματα να ακυρώνονται.»

9 Το άρθρο 14 της οδηγίας 2003/87 ορίζει τα εξής:

«1. Έως τις 31 Δεκεμβρίου 2011 η Επιτροπή θεσπίζει κανονισμό για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων περί εκπομπών και, όπου αρμόζει, περί δεδομένων δραστηριότητας, από τις απαριθμούμενες στο παράρτημα I δραστηριότητες, για την παρακολούθηση και την υποβολή

τοννοχλιομετρικών δεδομένων για το σκοπό της εφαρμογής σύμφωνα με το άρθρο 3, στοιχεία ε' ή στ', οι οποίες βασίζονται στις αρχές για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων που αναφέρονται στο παράρτημα IV. Επίσης θα προσδιορίζει το δυναμικό θέρμανσης του πλανήτη για κάθε αέριο θερμοκηπίου, στις απαιτήσεις για την παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων περί των εκπομπών του αερίου αυτού.

Το εν λόγω μέτρο, με αντικείμενο την τροποποίηση μη ουσιωδών στοιχείων της παρούσας οδηγίας συμπληρώνοντάς την, θεσπίζεται σύμφωνα με την κανονιστική διαδικασία με έλεγχο του άρθρου 23, παράγραφος 3.

[...]

3. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι κάθε φορέας εκμετάλλευσης μιας εγκατάστασης ή κάθε φορέας εκμετάλλευσης ενός αεροσκάφους παρακολουθεί και υποβάλλει προς την αρμόδια αρχή έκθεση περί των εκπομπών της εν λόγω εγκατάστασης ή, από την 1η Ιανουαρίου 2010, των αεροσκαφών που εκμεταλλεύεται, κατά τη διάρκεια κάθε ημερολογιακού έτους, μετά το τέλος του εκάστοτε έτους, σύμφωνα με τον κανονισμό που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

[...]»

- 10 Το παράρτημα I της οδηγίας 2003/87 απαριθμεί τις κατηγορίες δραστηριοτήτων επί των οποίων αυτή εφαρμόζεται. Μεταξύ των δραστηριοτήτων αυτών περιλαμβάνεται η «καύση καυσίμων σε εγκαταστάσεις με συνολική ονομαστική θερμική κατανάλωση άνω των 20 MW (εκτός των εγκαταστάσεων αποτέφρωσης επικινδύνων ή αστικών αποβλήτων)».

Η απόφαση 2011/278

- 11 Η αιτιολογική σκέψη 31 της αποφάσεως 2011/278 έχει ως εξής:

«Δεδομένου ότι ο πλειστηριασμός του συνόλου των δικαιωμάτων αναμένεται να αποτελεί τον κανόνα από το 2013 και έπειτα για τον κλάδο της ηλεκτρικής ενέργειας, λαμβάνοντας υπόψη την ικανότητά του να μετακυλίζει το αυξημένο κόστος του διοξειδίου του άνθρακα, και ότι δεν πρέπει να κατανομηθούν δικαιώματα δωρεάν για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, με εξαίρεση τη μεταβατική δωρεάν κατανομή για τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και για την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από απαέρια, η παρούσα απόφαση δεν πρέπει να καλύπτει τη δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων εκπομπής για παραγωγή ή κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας. Παρ' όλα αυτά, σύμφωνα με το άρθρο 10α, παράγραφος 6, της οδηγίας [2003/87], το κόστος που σχετίζεται με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και μετακυλιέται στις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας, όταν επιβαρύνει τομείς και κλάδους που θεωρούνται εκτεθειμένοι σε σημαντικό κίνδυνο διαρροής άνθρακα, επιτρέπεται να αντισταθμιστεί με οικονομικά μέτρα που θα θεσπίσουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων οι οποίοι εφαρμόζονται και πρόκειται να θεσπιστούν από την Επιτροπή στον τομέα αυτό.»

- 12 Το άρθρο 1 της αποφάσεως αυτής προβλέπει τα ακόλουθα:

«Με την παρούσα απόφαση θεσπίζονται μεταβατικοί ενωσιακοί κανόνες για την εναρμονισμένη δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων εκπομπής βάσει της οδηγίας [2003/87] από το 2013 και έπειτα.»

- 13 Το άρθρο 19 της ίδιας απόφασης, το οποίο φέρει τον τίτλο «Κατανομή σε νεοεισερχόμενους», ορίζει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της κατανομής δικαιωμάτων εκπομπής σε νεοεισερχόμενους, με εξαίρεση τις κατανομές στις εγκαταστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 3, στοιχείο η', τρίτη περίπτωση, της οδηγίας [2003/87], τα κράτη μέλη υπολογίζουν τον προκαταρκτικό ετήσιο αριθμό δικαιωμάτων εκπομπής που κατανέμονται δωρεάν από την έναρξη της κανονικής λειτουργίας της εγκατάστασης για κάθε υποεγκατάσταση χωριστά, ως εξής:

[...]

γ) για κάθε υποεγκατάσταση δείκτη αναφοράς καυσίμου, ο προκαταρκτικός ετήσιος αριθμός δικαιωμάτων εκπομπής που κατανέμονται δωρεάν αντιστοιχεί στο γινόμενο της τιμής του δείκτη αναφοράς καυσίμου, η οποία αναφέρεται στο παράρτημα I, επί το επίπεδο δραστηριότητας που σχετίζεται με το καύσιμο·

[...]

2. Για τις ανεξάρτητα ελεγμένες εκπομπές του νεοεισερχόμενου που προέκυψαν πριν από την έναρξη της κανονικής λειτουργίας, κατανέμονται πρόσθετα δικαιώματα βάσει των ιστορικών εκπομπών, εκφρασμένων σε τόνους ισοδύναμου διοξειδίου του άνθρακα.

[...]»

Ο κανονισμός (ΕΕ) 601/2012

- 14 Το άρθρο 5, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΕ) 601/2012 της Επιτροπής, της 21ης Ιουνίου 2012, για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου κατ' εφαρμογή της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ 2012, L 181, σ. 30), προβλέπει τα ακόλουθα:

«Η παρακολούθηση και η υποβολή εκθέσεων πρέπει να είναι πλήρεις και να καλύπτουν όλες τις εκπομπές διεργασίας και καύσης από όλες τις πηγές εκπομπών και ροές πηγής που ανήκουν σε δραστηριότητες οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα I της οδηγίας [2003/87] και άλλες συναφείς δραστηριότητες οι οποίες εντάσσονται δυνάμει του άρθρου 24 της ίδιας οδηγίας, καθώς και όλα τα αέρια θερμοκηπίου που έχουν καθοριστεί σε σχέση με τις εν λόγω δραστηριότητες, ταυτόχρονα δε να αποτρέπουν τις διπλοεγγραφές.»

- 15 Το άρθρο 20, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Ο φορέας εκμετάλλευσης καθορίζει τα όρια παρακολούθησης κάθε εγκατάστασης.

Εντός των ορίων αυτών, ο φορέας εκμετάλλευσης συμπεριλαμβάνει όλες τις εκπομπές των σχετικών αερίων θερμοκηπίου από όλες τις πηγές εκπομπών και τις ροές πηγής που ανήκουν σε δραστηριότητες της συγκεκριμένης εγκατάστασης οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα I της οδηγίας [2003/87], καθώς και από τις δραστηριότητες και τα αέρια θερμοκηπίου που έχει εντάξει το κράτος μέλος κατ' εφαρμογή του άρθρου 24 της [εν λόγω] οδηγίας.

Ο φορέας εκμετάλλευσης συμπεριλαμβάνει επίσης τις εκπομπές που οφείλονται τόσο στην κανονική λειτουργία όσο και σε απρόβλεπτα συμβάντα, συμπεριλαμβανομένων της εκκίνησης και διακοπής λειτουργίας και των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης κατά την περίοδο αναφοράς, με εξαίρεση τις εκπομπές των κινητών μηχανών που χρησιμοποιούνται στις μεταφορές.»

Το γερμανικό δίκαιο

- 16 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του Gesetz über den Handel mit Berechtigungen zur Emission von Treibhausgasen (νόμος περί εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου), της 21ης Ιουλίου 2011 (*BGBI.* 1475 I, σ. 3154, στο εξής: ΤΕΗΓ), προβλέπει τα ακόλουθα:

«Ο παρών νόμος εφαρμόζεται στις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου που απαριθμούνται στο παράρτημα I, μέρος 2, οι οποίες προκύπτουν από τις διαλαμβανόμενες στο μέρος αυτό δραστηριότητες. [...]»

- 17 Το παράρτημα 1, μέρος 2, του ΤΕΗΓ έχει ως εξής:

«1. Προοριζόμενες για την καύση καυσίμων μονάδες καύσεως των οποίων η συνολική ονομαστική θερμική κατανάλωση είναι ίση ή ανώτερη από 20 MW, εφόσον δεν καλύπτονται από ένα από τα ακόλουθα σημεία.

2. Εγκαταστάσεις για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ατμού, θερμού νερού, βιομηχανικής θερμότητας ή θερμών καυσαερίων με τη χρήση καυσίμων σε εγκατάσταση καύσεως (όπως σε σταθμό ηλεκτροπαραγωγής, σε θερμοηλεκτρικό σταθμό, σε εγκατάσταση θερμάνσεως, σε εγκατάσταση παραγωγής ενέργειας με αεριοστροβίλους, σε εγκαταστάσεις με μηχανές εσωτερικής καύσεως ή σε λοιπές εγκαταστάσεις καύσεως), συμπεριλαμβανομένου του σχετικού λέβητα, με ονομαστική θερμική ισχύ ίση προς ή ανώτερη από 50 MW.»

- 18 Το άρθρο 18, παράγραφος 4, της Verordnung über die Zuteilung von Treibhausgas-Emissionsberechtigungen in der Handelsperiode 2013 bis 2020 (κανονιστική πράξη για την κατανομή των δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου κατά την περίοδο εμπορίας 2013-2020), της 26ης Σεπτεμβρίου 2011 (*BGBI.* I 2011, σ. 1921), προβλέπει τα ακόλουθα:

«Για εκπομπές στοιχείων καλυπτόμενων από την κατανομή, οι οποίες πραγματοποιούνται πριν από την έναρξη κανονικής λειτουργίας, στη νέα εγκατάσταση κατανέμονται πρόσθετα δικαιώματα βάσει των εν λόγω εκπομπών, εκπεφρασμένα σε τόνους ισοδυνάμου διοξειδίου του άνθρακα.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 19 Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, η Vattenfall εκμεταλλεύεται νεοεγερθέντα σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στο Moorburg, κοντά στο Αμβούργο (Γερμανία). Η ονομαστική θερμική ισχύ του σταθμού αυτού που χρησιμοποιεί λιθάνθρακα ανέρχεται σε 3 700 MW.

- 20 Με δύο επιστολές της 7ης Αυγούστου και της 3ης Σεπτεμβρίου 2013, η Vattenfall δήλωσε στην Deutsche Emissionshandelsstelle im Umweltbundesamt (γερμανική υπηρεσία εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής που λειτουργεί στο πλαίσιο της ομοσπονδιακής αρχής περιβάλλοντος, στο εξής: υπηρεσία εμπορίας δικαιωμάτων) ότι, στον βαθμό που ο σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας του Moorburg βρισκόταν ακόμη στο στάδιο της ανεγέρσεως, αυτή δεν υπέκειτο στις υποχρεώσεις εμπορίας και παραδόσεως των δικαιωμάτων οι οποίες απορρέουν από το σύστημα που καθιερώνει η οδηγία 2003/87 (στο εξής: σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων).

- 21 Η υπηρεσία εμπορίας δικαιωμάτων, με έγγραφο της 18ης Σεπτεμβρίου 2013, απέρριψε την ερμηνεία αυτή και η Vattenfall προσέφυγε ενώπιον του Verwaltungsgericht Berlin (διοικητικό πρωτοδικείο Βερολίνου, Γερμανία) ζητώντας να αναγνωριστεί ότι η υποχρέωση εμπορίας δικαιωμάτων αρχίζει να ισχύει μόνο κατά την έναρξη της δοκιμαστικής λειτουργίας από τον φορέα εκμεταλλεύσεως.

- 22 Ειδικότερα, η Vattenfall φρονεί ότι, όπως προκύπτει, μεταξύ άλλων, από το άρθρο 3, στοιχείο κα', της οδηγίας 2003/87, οι εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας υπόκεινται στην οδηγία μόνο από το χρονικό σημείο από το οποίο παράγουν ηλεκτρική ενέργεια προοριζόμενη προς πώληση σε

τρίτους. Επομένως, ο ΤΕΗG, κατά το μέρος που, στο παράρτημα 1, μέρος 2, σημείο 2, προβλέπει ότι οι εκπομπές που προέρχονται από σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας δεν υπόκεινται στο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων πριν την έναρξη παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, είναι σύμφωνος προς την ανωτέρω διάταξη. Η υποχρέωση εμπορίας δικαιωμάτων γεννάται μόνο από το χρονικό σημείο κατά το οποίο ο φορέας εκμεταλλεύσεως παραλαμβάνει την εγκατάσταση έτοιμη προς λειτουργία και αρχίζει τη δοκιμαστική λειτουργία της. Η ερμηνεία αυτή είναι συμβατή με το παράρτημα 1, μέρος 2, σημείο 1, του ΤΕΗG, που αποσκοπεί απλώς στο να διασφαλίσει ότι όλοι οι τύποι εγκαταστάσεων θα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΤΕΗG, πλην όμως δεν παρέχει καμία ένδειξη ως προς το *ratione temporis* πεδίο εφαρμογής του.

23 Αντιθέτως, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει ότι ο σταθμός παραγωγής του Moorburg, λόγω της ονομαστικής θερμικής ισχύος του, η οποία υπερβαίνει τα 20 MW, υπόκειται στην υποχρέωση εμπορίας δικαιωμάτων από το χρονικό σημείο κατά το οποίο άρχισε να εκπέμπει αέρια θερμοκηπίου στο πλαίσιο της δραστηριότητάς του, χωρίς συναφώς να ασκεί επιρροή ο σκοπός για τον οποίο πραγματοποιείται η καύση. Ειδικότερα, η δραστηριότητα μιας εγκαταστάσεως έχει ως αφετηρία την πρώτη δοκιμαστική λειτουργία της και, συνακόλουθα, την έναρξη εκπομπής αερίων θερμοκηπίου από την εγκατάσταση, ανεξαρτήτως του λόγου στον οποίο αυτή οφείλεται. Ο κανόνας αυτός προκύπτει από τον ΤΕΗG του οποίου το παράρτημα 1, μέρος 2, σημείο 1, προβλέπει ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες οι εκπομπές που οφείλονται σε καύση. Ο κανόνας αυτός είναι σύμφωνος τόσο με την έννοια «καύση» κατά το άρθρο 3, στοιχείο κ', της οδηγίας 2003/87 όσο και με τα χρονικά όρια της παρακολούθησής των εκπομπών που προβλέπονται με το άρθρο 20, παράγραφος 1, του κανονισμού 601/2012.

24 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει συναφώς ότι ούτε το γερμανικό δίκαιο ούτε το δίκαιο της Ένωσης περιέχουν ρητή διάταξη σχετικά με το χρονικό σημείο από το οποίο οι εγκαταστάσεις που τίθενται σε λειτουργία κατά την περίοδο εμπορίας 2013 έως 2020 υπόκεινται στην υποχρέωση εμπορίας δικαιωμάτων. Εντούτοις, η απάντηση στο εν λόγω ζήτημα θα μπορούσε να ανευρεθεί στο παράρτημα I της οδηγίας 2003/87, το οποίο κάνει λόγο για «καύση καυσίμων σε εγκαταστάσεις με συνολική ονομαστική θερμική κατανάλωση άνω των 20 MW», καθώς και στο άρθρο 19, παράγραφος 2, της αποφάσεως 2011/278. Ειδικότερα, μολονότι η εν λόγω απόφαση δεν τυγχάνει εφαρμογής επί εγκαταστάσεων προοριζόμενων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, από το άρθρο 19, παράγραφος 2, της αποφάσεως αυτής, το οποίο αφορά τους νεοεισερχόμενους φορείς, θα μπορούσε να συναχθεί ότι η υποχρέωση εμπορίας δικαιωμάτων αρχίζει να ισχύει πριν από την έναρξη της κανονικής εκμεταλλεύσεως τέτοιων εγκαταστάσεων. Αν, αντιθέτως, η ανωτέρω υποχρέωση αρχίζει να ισχύει μόνο από την έναρξη της κανονικής εκμεταλλεύσεως, η Vattenfall θα έχει παραδώσει μεγάλο του δέοντος αριθμό δικαιωμάτων.

25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgericht Berlin (διοικητικό πρωτοδικείο του Βερολίνου) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνεπάγεται η ένταξη της κατηγορίας “Δραστηριότητες σε σχέση με την καύση καυσίμων σε εγκαταστάσεις με συνολική ονομαστική θερμική κατανάλωση άνω των 20 MW” στο παράρτημα I της οδηγίας 2003/87 ότι η υποχρέωση εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής που υπέχει ορισμένη εγκατάσταση παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αρχίζει να ισχύει με την πρώτη εκπομπή αερίων θερμοκηπίου και, συνεπώς, πριν ενδεχομένως από το χρονικό σημείο κατά το οποίο η εγκατάσταση αρχίζει να παράγει για πρώτη φορά ηλεκτρικό ρεύμα;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Έχει το άρθρο 19, παράγραφος 2, της αποφάσεως 2011/278 την έννοια ότι η εκπομπή αερίων θερμοκηπίου πριν από την έναρξη της κανονικής λειτουργίας εγκαταστάσεως εμπίπτουσας στο παράρτημα I της οδηγίας 2003/87 γεννά ήδη κατά τον χρόνο της πρώτης εκπομπής, η οποία

πραγματοποιείται ενόσω η εγκατάσταση βρίσκεται στο στάδιο της ανεγέρσεως, την υποχρέωση δηλώσεως και παραδόσεως δικαιωμάτων εκπομπής από τον φορέα εκμεταλλεύσεως της εγκαταστάσεως;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα:

Έχει το άρθρο 19, παράγραφος 2, της αποφάσεως 2011/278 την έννοια ότι αντιτίθεται στην εφαρμογή της εθνικής διατάξεως μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο –ήτοι του άρθρου 18, παράγραφος 4, της κανονιστικής πράξεως για την κατανομή των δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου κατά την περίοδο εμπορίας 2013-2020– επί εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας όσον αφορά τον καθορισμό της ενάρξεως της υποχρέωσης εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 26 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το παράρτημα I της οδηγίας 2003/87, καθόσον συμπεριλαμβάνει την «καύση καυσίμων σε εγκαταστάσεις με συνολική ονομαστική θερμική κατανάλωση άνω των 20 MW» στον κατάλογο κατηγοριών δραστηριοτήτων επί των οποίων εφαρμόζεται η οδηγία αυτή, έχει την έννοια ότι η υποχρέωση εμπορίας δικαιωμάτων που επιβάλλεται σε εγκατάσταση παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αρχίζει να ισχύει από την πρώτη εκπομπή αερίων θερμοκηπίου και, συνεπώς, πριν ενδεχομένως από το χρονικό σημείο κατά το οποίο η εγκατάσταση αρχίζει να παράγει για πρώτη φορά ηλεκτρικό ρεύμα.
- 27 Υπενθυμίζεται ότι η όλη οικονομία της οδηγίας 2003/87 στηρίζεται στην επακριβή καταγραφή των δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου τα οποία οι φορείς εκμεταλλεύσεως αποκτούν, κατέχουν, μεταβιβάζουν και ακυρώνουν. Η επακριβής αυτή καταγραφή είναι σύμφυτη με το ίδιο το αντικείμενο της εν λόγω οδηγίας, ήτοι με τη θέσπιση ενός συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, το οποίο αποσκοπεί στη μείωση των εκπομπών των συγκεκριμένων αερίων στην ατμόσφαιρα σε βαθμό ώστε να αποτρέπεται κάθε επικίνδυνη ανθρωπογενής διατάραξη του κλιματικού συστήματος, με απώτερο στόχο την προστασία του περιβάλλοντος (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 29ης Απριλίου 2015, Nordzucker, C-148/14, EU:C:2015:287, σκέψη 28).
- 28 Για τη θέση σε εφαρμογή του συστήματος αυτού, το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/87 προβλέπει ότι το πεδίο εφαρμογής της καλύπτει τις εκπομπές που προέρχονται από τις διαλαμβανόμενες στο παράρτημα I δραστηριότητες καθώς και τα αέρια θερμοκηπίου που απαριθμούνται στο παράρτημα II, στο οποίο περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, το διοξείδιο του άνθρακα.
- 29 Επίσης, από το άρθρο 4 της οδηγίας αυτής προκύπτει ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να μεριμνούν ώστε καμία εγκατάσταση να μην ασκεί δραστηριότητα περιλαμβανόμενη στο παράρτημα I η οποία συνεπάγεται εκπομπές οριζόμενες σε σχέση με την εν λόγω δραστηριότητα, εκτός εάν ο φορέας εκμεταλλεύσεως είναι κάτοχος άδειας εκδοθείσας από αρμόδια αρχή υπό τις τασσόμενες από την οδηγία αυτή προϋποθέσεις.
- 30 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/87, για τη χορήγηση της ανωτέρω άδειας απαιτείται να τηρηθεί, μεταξύ άλλων, η επιβαλλόμενη από το άρθρο 12, παράγραφος 3, υποχρέωση δυνάμει της οποίας οι φορείς εκμεταλλεύσεως υποχρεούνται να παραδίδουν προς ακύρωση, πριν από τις 30 Απριλίου κάθε έτους, ορισμένο αριθμό δικαιωμάτων που ισούται με τις συνολικές εκπομπές που πραγματοποίησαν κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 29ης Απριλίου 2015, Nordzucker, C-148/14, EU:C:2015:287, σκέψη 29).

- 31 Όπως προκύπτει από το άρθρο 14, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/87, η ως άνω υποχρέωση παραδόσεως στηρίζεται στις εκθέσεις τις οποίες καταρτίζουν οι φορείς εκμεταλλεύσεως εγκαταστάσεως ακολουθώντας τους κανόνες που περιλαμβάνονται στον κανονισμό με την έκδοση του οποίου είναι επιφορτισμένη η Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 29ης Απριλίου 2015, Nordzucker, C-148/14, EU:C:2015:287, σκέψη 31).
- 32 Βάσει της τελευταίας αυτής διατάξεως, η Επιτροπή εξέδωσε τον κανονισμό 601/2012, του οποίου το άρθρο 20, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, προβλέπει ότι, εντός των ορίων παρακολουθήσεως που έχει καθορίσει για κάθε εγκατάσταση, ο φορέας εκμεταλλεύσεως λαμβάνει υπόψη όλες τις εκπομπές των σχετικών αερίων θερμοκηπίου από όλες τις πηγές εκπομπών και τις ροές πηγής που ανήκουν σε δραστηριότητες της συγκεκριμένης εγκαταστάσεως και οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 2003/87.
- 33 Το άρθρο 20, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 601/2012 διευκρινίζει ότι η υποχρέωση αυτή αφορά όχι μόνο τις εκπομπές που συνδέονται με την κανονική δραστηριότητα, αλλά επίσης αυτές που οφείλονται σε εξαιρετικές περιστάσεις, όπως η έναρξη ή η διακοπή της λειτουργίας μιας εγκαταστάσεως. Δεδομένου ότι η απαρίθμηση αυτή δεν είναι εξαντλητική, οι εκπομπές που οφείλονται σε άλλες εξαιρετικές περιστάσεις, όπως οι εκπομπές που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της δοκιμαστικής λειτουργίας μιας εγκαταστάσεως, πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της παρακολουθήσεως και της υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις εκπομπές.
- 34 Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι, για τους σκοπούς της οδηγίας 2003/87, το άρθρο 3, στοιχείο ε', αυτής ορίζει ως «εγκατάσταση» τη σταθερή τεχνική μονάδα όπου διεξάγονται μία ή περισσότερες από τις απαριθμούμενες στο παράρτημα Ι δραστηριότητες και κάθε άλλη άμεσα σχετιζόμενη με αυτές δραστηριότητα, η οποία συνδέεται τεχνικώς με τις εκεί διεξαγόμενες δραστηριότητες και θα μπορούσε να έχει επιπτώσεις στις εκπομπές και στη ρύπανση (απόφαση της 9ης Ιουνίου 2016, Elektriciteits Produktiemaatschappij Zuid-Nederland EPZ, C-158/15, EU:C:2016:422, σκέψη 25).
- 35 Μεταξύ των δραστηριοτήτων που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της οδηγίας αυτής περιλαμβάνεται η καύση καυσίμων σε εγκαταστάσεις με συνολική ονομαστική θερμική κατανάλωση άνω των 20 MW, εξαιρουμένων των εγκαταστάσεων αποτεφρώσεως επικινδύνων ή αστικών αποβλήτων.
- 36 Περαιτέρω, ως «καύση» κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο κ', της οδηγίας 2003/87 νοείται η οξείδωση καυσίμων, ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται η παραγόμενη από τη διαδικασία αυτή θερμότητα ή ηλεκτρική ή μηχανική ενέργεια και οποιεσδήποτε άλλες συνδεόμενες με αυτή δραστηριότητες.
- 37 Ως εκ τούτου, είναι άνευ σημασίας το γεγονός ότι, στο πλαίσιο της πρώτης περιόδου της δοκιμαστικής λειτουργίας κατά τη διάρκεια της οποίας πραγματοποιούνται απορρίψεις αερίων θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα, ένας σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ο οποίος εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/87 δεν παράγει ηλεκτρική ενέργεια, δεδομένου ότι, όσον αφορά την υποχρέωση παραδόσεως δικαιωμάτων, η θερμότητα που προκύπτει από την καύση δεν απαιτείται οπωσδήποτε να χρησιμοποιείται προς τον σκοπό αυτό.
- 38 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι εγκατάσταση η οποία παράγει ηλεκτρική ενέργεια μέσω της καύσεως καυσίμων και της οποίας η θερμική ισχύς υπερβαίνει την τιμή που προβλέπεται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 2003/87 υπόκειται στις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων και, ειδικότερα, στην υποχρέωση υποβολής εκθέσεων, αναφορικά με τις εκπομπές οι οποίες προέρχονται από όλες τις πηγές εκπομπών και όλες τις ροές πηγής που συνδέονται με τις δραστηριότητες της εγκαταστάσεως, συμπεριλαμβανομένων των εκπομπών που προκύπτουν κατά την περίοδο δοκιμαστικής λειτουργίας η οποία προηγείται της έναρξεως της κανονικής εκμεταλλεύσεως της εγκαταστάσεως αυτής.

- 39 Η ερμηνεία αυτή της οδηγίας 2003/87 συνάδει προς τον κύριο σκοπό της, ο οποίος συνίσταται στην προστασία του περιβάλλοντος μέσω της μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 28ης Απριλίου 2016, Borealis Polyolefine κ.λπ., C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 και C-391/14 έως C-393/14, EU:C:2016:311, σκέψη 79) και δεν μπορεί να αποδυναμωθεί από το γεγονός ότι προϋπόθεση για τον χαρακτηρισμό μιας εγκατάστασης ως εγκατάστασης παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο κα', της οδηγίας αυτής είναι να παράγει η εγκατάσταση αυτή ηλεκτρικό ρεύμα με σκοπό την πώλησή του σε τρίτους.
- 40 Πράγματι, η διάταξη αυτή δεν αποσκοπεί στον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2003/87, αλλά συμβάλλει στην εφαρμογή συγκεκριμένης διακρίσεως η οποία έχει σημασία για τον προσδιορισμό της μέγιστης ετήσιας ποσότητας δικαιωμάτων κατά την έννοια του άρθρου 10α, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 28ης Απριλίου 2016, Borealis Polyolefine κ.λπ., C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 και C-391/14 έως C-393/14, EU:C:2016:311, σκέψεις 64 έως 70).
- 41 Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 10α, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, και του άρθρου 10α, παράγραφοι 3 έως 5, της οδηγίας 2003/87, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των εγκαταστάσεων που εμπίπτουν στο άρθρο 10α, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής και των λοιπών εγκαταστάσεων που εκπέμπουν αέρια θερμοκηπίου. Στις πρώτες συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, οι παραγωγοί ηλεκτρικού ρεύματος κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο κα', της εν λόγω οδηγίας (απόφαση της 28ης Απριλίου 2016, Borealis Polyolefine κ.λπ., C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 και C-391/14 έως C-393/14, EU:C:2016:311, σκέψη 70).
- 42 Επίσης, διευκρινίζεται ότι το γεγονός ότι οι υποχρεώσεις αυτές έχουν ως αποδέκτη τον φορέα εκμεταλλεύσεως μιας εγκατάστασης δεν σημαίνει ότι οι εκπομπές που προκαλούνται κατά τη δοκιμαστική λειτουργία στην οποία προβαίνει ο κατασκευαστής της εγκατάστασης δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Πράγματι, αφενός, όπως υποστήριξε η Επιτροπή, η έννοια «παραγωγός ηλεκτρικού ρεύματος» κατά το άρθρο 3, στοιχείο κα', της οδηγίας 2003/87 δεν έχει σχέση με το ζήτημα της γενέσεως της υποχρεώσεως εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής. Αφετέρου, η επιβαλλόμενη στον φορέα εκμεταλλεύσεως υποχρέωση δηλώσεως και παραδόσεως αφορά και τις ως άνω εκπομπές, δεδομένου ότι το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εφαρμόζεται, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, επί του συνόλου των εκπομπών που προκύπτουν από τις δραστηριότητες που διαλαμβάνονται στο παράρτημα I της οδηγίας.
- 43 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το παράρτημα I της οδηγίας 2003/87, καθόσον συμπεριλαμβάνει την «καύση καυσίμων σε εγκαταστάσεις με συνολική ονομαστική θερμική κατανάλωση άνω των 20 MW» στον κατάλογο κατηγοριών δραστηριοτήτων επί των οποίων εφαρμόζεται η οδηγία αυτή, έχει την έννοια ότι η υποχρέωση εμπορίας δικαιωμάτων που επιβάλλεται σε εγκατάσταση παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αρχίζει να ισχύει από την πρώτη εκπομπή αερίων θερμοκηπίου και, συνεπώς, πριν ενδεχομένως από το χρονικό σημείο κατά το οποίο η εγκατάσταση αρχίζει να παράγει για πρώτη φορά ηλεκτρικό ρεύμα.

Επί του δευτέρου και του τρίτου ερωτήματος

- 44 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 45 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφαινεται:

Το παράρτημα I της οδηγίας 2003/87/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας και την τροποποίηση της οδηγίας 96/61/EK του Συμβουλίου, καθόσον συμπεριλαμβάνει την «καύση καυσίμων σε εγκαταστάσεις με συνολική ονομαστική θερμική κατανάλωση άνω των 20 MW» στον κατάλογο κατηγοριών δραστηριοτήτων επί των οποίων εφαρμόζεται η οδηγία αυτή, έχει την έννοια ότι η υποχρέωση εμπορίας δικαιωμάτων που επιβάλλεται σε εγκατάσταση παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αρχίζει να ισχύει από την πρώτη εκπομπή αερίων θερμοκηπίου και, συνεπώς, πριν ενδεχομένως από το χρονικό σημείο κατά το οποίο η εγκατάσταση αρχίζει να παράγει για πρώτη φορά ηλεκτρικό ρεύμα.

(υπογραφές)